KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

LAUSUNTO 25.1.2023

EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNTA
tav@eduskunta.fi

KULUTTAJALIITON KIRJALLINEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE SÄHKÖALAN JA FOSSIILISTEN POLTTOAINEIDEN ALAN VÄLIAIKAISIA VOITTOVEROJA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI (HE 320/2022 vp)

Kuluttajaliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi ja esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Esityksen tausalla on EU:n asetus, jonka mukaisesti määriteltyjen tuottokaton ja solidaarisuusmaksun tarkoituksena on kerätä valtiolle tuloa, joka voitaisiin käyttää korkeaa energian hintaa kompensoivien tukitoimien rahoittamiseen. EU-asetuksen säännökset ovat yleisluonteisia ja ne sisältävät jäsenvaltioille liikkumavaraa toteutuksen osalta. Nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi väliaikaiset voittoverot sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan yrityksille. Esityksen vaikutustenarviointiosio on valitettavasti johtuen varsin niukka, mutta veroilla ei arvioida olevan vaikutuksia sähkön tukkuhintaan, joten niillä ei arvioida myöskään olevan suoraa vaikutusta sähkön loppukäyttäjiin. Ns. windfall-veron kaltainen järjestelmä ei kuitenkaan alenna kuluttajien sähkölaskua eikä vaikuta sähkön käyttöön. Ehdotuksen taustalla on tarkoitus vähentää energian korkeista hinnoista kuluttajille aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia samalla kun puututaan tietyille energiamarkkinatoimijoille syntyneisiin merkittävän korkeisiin tuottoihin. **Kuluttajaliitto kannattaa esityksen tarkoitusta ja perusteluita: kuluttajien oikeustajuun ei istu nykyinen tilanne, jossa kuluttajahinnat nousevat satojakin prosentteja aiheuttaen valtavia haasteita kotitalouksille samaan aikaan kun energiamarkkinatoimijat raportoivat merkittävistä voitoista.**

Kuluttajaliitto pitää tärkeänä sitä, että kotitalouksien tukitoimia tehdään ja tarvittaessa jatketaan nyt jo päätettyjen toimien lisäksi. Esitetyn järjestelmän puutteena on se, että kerättyjä verovaroja ei voida korvamerkitä kuluttajien tukemiseen ja toisaalta ajallisen yhteyden puute: verot kertyvät valtiolle huomattavan myöhään siihen nähden, että kuluttajat tarvitsevat tukitoimia viipymättä ja nyt, kun korkeiden hintojen aiheuttamat maksuvelvoitteet toteutuvat.

Kuluttajaliitto yhtyy esityksen näkemykseen, jonka mukaan vallitsevan markkinatilanteen arvioidaan aiheuttavan erityisiä haasteita haavoittuvassa asemassa oleville ja pienituloisille, mutta toisaalta myös keskituloisille kotitalouksille. Samalla kuin sähköalalla toimivien yritysten voitot ovat kasvaneet merkittävästi, korkeat hinnat heikentävät sähkönkäyttäjien taloudellista asemaa ja joidenkin kotitalouksien kohdalla sähköenergian hinnan nousu voi kasvattaa kotitalouden kustannuksia kohtuuttomasti. Erityisesti tilanne koskee paljon sähköenergiaa käyttäviä kotitalouksia, kuten sähkölämmitteisten talojen omistajia. **Ehdotetuista veroista kertyvät tulot tulisi käyttää mahdollisimman tehokkaasti kotitalouksien tarkoituksenmukaiseksi tukemiseksi.**

Kuluttajaliitto katsoo, että nyt esitetyn lisäveroehdotuksen lisäksi tulee tehdä muita toimia energiamarkkinoiden reiluuden ja kuluttajille kohtuuhintaisen energian turvaamiseksi. Tällä hetkellä on valmistelussa takautuva energiatuki, jonka eteneminen ja mahdollisimman nopea täytäntöönpano on kuluttajien kannalta tärkeää. Energiantuotannon tulonmuodostuksen läpinäkyvyys aina kuluttajille

saakka tulisi turvata. Erityisesti julkisomisteisten energiamarkkinatoimijoiden tulisi toimia siten, että kohtuuhintainen energiansaanti pystyttäisiin turvaamaan, vaikka yhtiön voittoja pienentämällä. Osa toimijoista on näin viime aikoina toiminutkin. Toimitusvelvollisten sähkönmyyjien velvoitteiden sisältöä tulee selkiyttää ja kuluttajien oikeussuojakeinoja tehostaa.

Kuluttajaliitto ry

Tiina Vyyryläinen
vaikuttamistyön päällikkö